

Extra editie

NIEUWSBRIEF

NATUUR IN DE OMGEVINGSWET

Op 1 januari 2024 gaat de Omgevingswet in. Die regelt alles voor de ruimte waarin we wonen, werken en ontspannen: de leefomgeving. Deze nieuwe wet voegt alle wetten samen en vereenvoudigt de regels voor alles wat we buiten zien, horen en ruiken. Alle regels en voorschriften van de gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk, die gaan over de fysieke leefomgeving, vallen onder deze wet. De wet heeft als doel om onze leefomgeving te verbeteren. Deze moet veilig en gezond zijn.

De Wet natuurbescherming gaat op in de Omgevingswet

De Wet natuurbescherming (Wnb) wordt beleidsneutraal opgenomen in de Omgevingswet. Er vindt geen verandering plaats in de beschermingsniveaus van beschermde soorten, beschermde natuurgebieden (met name Natura 2000) en beschermde houtopstanden. Toch zijn er ook een aantal belangrijke veranderingen.

In een aantal Gelderse regio's is er al een bijeenkomst geweest waar provincie Gelderland, BIJ12 en de betrokken Omgevingsdienst, uitleg gaven over de veranderingen per 1 januari 2024. In regio Rivierenland heeft deze bijeenkomst nog niet plaatsgevonden. Daarom informeren wij u alvast via deze nieuwsbrief. Waarschijnlijk volgt er begin 2024 alsnog een bijeenkomst zoals die ook in de andere regio's is gegeven.

Wat verandert er allemaal?

In onderstaand overzicht hebben we de verschillen op een rij gezet. Daarnaast zijn er enkele nieuwe onderdelen. Deze staan onder het overzicht.

Hoe is het NU geregeld?

Op dit moment wordt de bescherming van natuur geregeld via de Wnb.

Natuurtoestemmingen

Als er overtredingen van de Wnb plaatsvinden, dan is daar een natuurtoestemming voor nodig van de provincie Gelderland.

- Is er een natuurtoestemming nodig in verband met overtredingen, doordat beschermde soorten worden beschadigd? En is deze natuurtoestemming direct bij de provincie aangevraagd? Dan heet deze natuurtoestemming een **onthefing Wnb**.
- Is er een natuurtoestemming nodig in verband met overtredingen, doordat Natura 2000-gebieden door bijvoorbeeld stikstofeffecten worden beschadigd? En is deze natuurtoestemming direct bij de provincie aangevraagd? Dan heet deze natuurtoestemming een **vergunning Wnb**.
- Is er een natuurtoestemming nodig in verband met activiteiten die in een Omgevingsvergunning zijn aangevraagd en tot overtredingen leiden, doordat beschermde soorten en/of Natura 2000-gebieden worden beschadigd (dus niet voor houtopstanden)? Dan moet de gemeente of OD de natuurtoestemming bij de provincie aanvragen. Deze natuurtoestemming heet dan een **verklaring van geen bedenkingen** (vvgb). Dit wordt aanhaking van de Wnb genoemd.

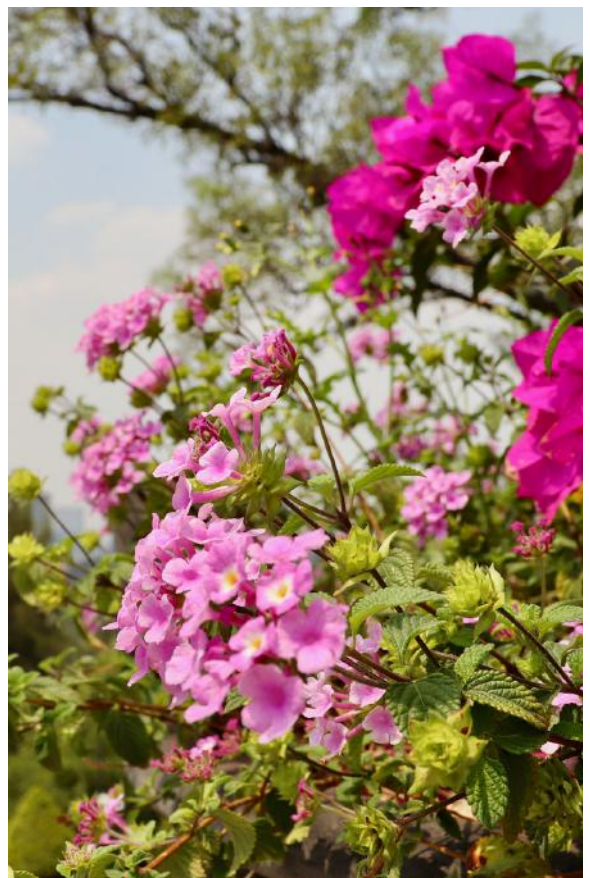
Hoe gaat het vanaf 1 januari 2024?

De Wnb wordt onderdeel van de Omgevingswet en is dus geen afzonderlijke wet meer. De regels zelf zijn niet veranderd maar staan op verschillende plaatsen in de Omgevingswet en in de verschillende Amvb's.

Andere namen voor natuurtoestemmingen

De provincie is nog steeds verantwoordelijk voor het verlenen van natuurtoestemmingen, maar de namen hiervan veranderen:

- Onthefing Wnb → **Omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit**
- Vergunning Wnb → **Omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit**
- Verklaring van geen bedenkingen (aanhaking van natuurtoestemming aan Omgevingsvergunning) → **Advies om instemming**

Verplichte aanhaking van natuurtoestemming bij Omgevingsvergunningen

- Bij Omgevingsvergunningen moet de gemeente of OD controleren of er een aanvullende natuurtoestemming nodig is vanwege overtredingen van de Wnb. Dit komt door de verplichte aanhaking van de Wnb. Als blijkt dat er een natuurtoestemming nodig is bij een Omgevingsvergunning (bijvoorbeeld vanwege het vernietigen van een vleermuisverblijf of schade toebrengen aan Natura 2000-gebied), dan wordt dit in de procedure van de Omgevingsvergunning (aangehaakt) geregeld. De gemeente of OD vraagt de natuurtoestemming dan aan bij de provincie via een vvgb. De Omgevingsvergunning kan pas worden verleend als de vvgb is verleend door de provincie.
- Uit ecologische onderzoeken moet blijken of er overtredingen plaatsvinden en een natuurtoestemming nodig is. Dit zijn onderzoeken naar soorten en stikstofonderzoeken. De gemeente of OD moet deze dan opvragen.
- Aanhaking gebeurt alleen bij soortbescherming en gebiedsbescherming (Natura 2000), maar niet bij houtopstanden.
- De natuurtoestemming kan ook van de omgevingsvergunning worden losgekoppeld. Dit is een keuze van de initiatiefnemer. De natuurtoestemming moet dan door de initiatiefnemer zelf bij de provincie worden aangevraagd, in de vorm van een ontheffing of vergunning Wnb. De gemeente of OD moet hiervan het bewijs hebben. Zodra het bewijs binnen is bij de gemeente of OD en de aanvraag omgevingsvergunning en de aanvraag natuurtoestemming overeenstemmen, kan de omgevingsvergunning worden verleend met de boodschap dat deze pas gebruikt kan worden als de natuurtoestemming door de provincie is verleend en de daaruit voortvloeiende maatregelen zijn genomen.

De aanhaking wordt een keuze

- Verplichte aanhaking verdwijnt. Een initiatiefnemer kan zelf kiezen of hij de natuurtoestemming aanhaakt bij een Omgevingsvergunning. Als de initiatiefnemer dat wil, vraagt hij tegelijk met een Omgevingsvergunning voor bijvoorbeeld de activiteit 'bouwen' een Omgevingsvergunning aan voor een flora- en fauna-activiteit en/of Natura 2000-activiteit. Dit is dan een meervoudige aanvraag die bij de gemeente of OD binnenkomt. De gemeente of OD vraagt de natuurtoestemming bij de provincie aan via een 'advies om instemming'. Voorheen was dat een vvgb.
- Uit ecologische onderzoeken moet blijken of er overtredingen plaatsvinden en een natuurtoestemming nodig is. De initiatiefnemer is **zelf verantwoordelijk** voor het regelen van de natuurtoestemmingen en de onderzoeken. De gemeente of OD kan daardoor een Omgevingsvergunning voor bijvoorbeeld de activiteit 'bouwen', verlenen zonder dat duidelijk is of er nog een natuurtoestemming nodig is. Ook kunnen zij geen ecologische onderzoeken meer eisen. Wel moet de gemeente of OD de aanvragers van Omgevingsvergunningen informeren over de natuurbeschermingsregels. En zij kunnen adviseren wat een initiatiefnemer het beste kan doen, zoals bijvoorbeeld een onderzoek uitvoeren of contact opnemen met de provincie.

Houtopstanden volgens de Wnb

- Bepaalde bomen zijn beschermd volgens de Wnb. Voor het vellen van dit soort bomen (beschermd houtopstanden volgens de Wnb) is in de meeste gevallen een **melding** aan de provincie nodig (soms aan de Minister).
- De provincie accepteert deze melding onder bepaalde voorwaarden. Als er niet aan deze voorwaarden voldaan kan worden (herplant binnen 3 jaar, dezelfde oppervlakte, dezelfde locatie), dan is er naast een melding ook een **onthefing houtopstanden** nodig.
- De initiatiefnemer is zelf verantwoordelijk om dit te regelen. Wel moet de gemeente of OD hem hierover informeren.
- Of het gaat om een beschermd houtopstand volgens de Wnb hangt af van bepaalde voorwaarden waaronder of de houtstand valt buiten **de bebouwde kom boswet/Wnb**. De bebouwde kom boswet/Wnb moet door de gemeenteraad zijn vastgesteld.

Houtopstanden volgens het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal)

- Bepaalde bomen zijn beschermd volgens het Bal.
- Voor het vellen van dit soort bomen, moet nog steeds een melding gedaan worden bij de provincie en ook het herplanten is nog steeds verplicht
- De ontheffingsplicht verdwijnt en wordt een [maatwerkvoorschrift](#). Eerder afgegeven ontheffingen blijven wel gelden.
- De initiatiefnemer blijft zelf verantwoordelijk om dit te regelen. Wel moet de gemeente of OD hem hierover informeren.
- De bebouwde kom boswet of de bebouwde kom Wnb wordt bebouwingscontour houtkap. Dit gebeurt automatisch via overgangsrecht. Dit gebeurt alleen als de bebouwde kom boswet of Wnb ooit door de gemeente zijn vastgesteld. Als in 2029 het Omgevingsplan klaar moet zijn dan moet de **bebouwingscontour houtkap** wel zijn vastgesteld, want anders vervalt deze.
- Als een bebouwde kom boswet, bebouwde kom Wnb of een bebouwingscontour houtkap nooit zijn vastgesteld, dan kan voor het kappen van bomen binnen de bebouwde kom ook een meldplicht aan de provincie en een herplantplicht gelden.
- Of er op dit moment en bij ingang van de Omgevingswet een bebouwingscontour houtkap bestaat, is te zien op de volgende kaart: [Bebouwingscontour houtkap \(arcgis.com\)](#). Ontbreekt in deze kaart de bebouwingscontour houtkap voor uw gemeente, neem dan contact op met provincie Gelderland (026 359 99 99 | provincieloket@gelderland.nl).

Meldingen sloop, asbest en het activiteitenbesluit

- Voor het saneren van asbest, het slopen van bebouwing en bepaalde milieu gerelateerde veranderingen (Activiteitenbesluit) is vaak alleen een melding nodig.
- Zo'n melding is geen omgevingsvergunning en aanhaken is hier niet van toepassing.
- De initiatiefnemer is zelf verantwoordelijk de meldingsplichtige activiteiten volgens de Wnb uit te voeren en als dat nodig is, een natuurtoestemming bij de provincie aan te vragen.
- Het is de bevoegdheid van de provincie om hier toezicht op te houden en te handhaven. Soms schakelen zij hier een Omgevingsdienst voor in.
- De gemeente of OD heeft bij meldingen een informatieplicht. De gemeente of OD moet bij een melding op z'n minst de melder informeren dat deze ook rekening moet houden met de Wnb.

Natuurinclusief bouwen en ontwikkelen optioneel

Natuurinclusief bouwen is niet verplicht. Dit is een keuze van de initiatiefnemer tenzij een gemeente hier specifiek beleid voor heeft.

Meldingen sloop, asbest en milieubelastende activiteit

- Er zijn geen veranderingen. Bij meldingsplichtige activiteiten is de initiatiefnemer zelf verantwoordelijk deze volgens de natuurregels uit te voeren en als dat nodig is, een natuurtoestemming bij de provincie aan te vragen.
- De provincie houdt hier toezicht op en handhaaft als dat nodig is. Soms schakelen zij hier een Omgevingsdienst voor in.
- De gemeente of OD heeft bij meldingen nog steeds een informatieplicht. De gemeente of OD moet bij een melding op z'n minst de melder informeren dat deze ook rekening moet houden met de natuurregels uit de Omgevingswet.

Regels in het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) voor natuurinclusief bouwen

In het Besluit Bouwwerken Leefomgeving worden regels opgenomen zodat bij nieuwbouw en renovaties voorzieningen worden ingebouwd voor beschermde vogels en vleermuizen. De specifieke eisen worden nog verder uitgewerkt en komen vervolgens in de Omgevingsregeling.

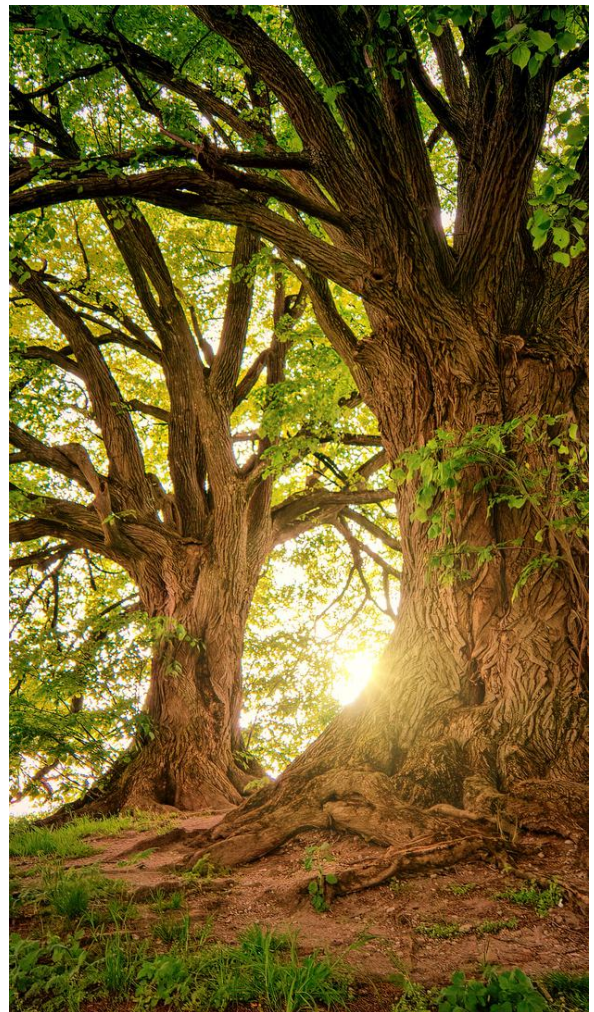
Bestemmingsplannen

- Soortbescherming moet de (juridische) uitvoerbaarheid van een plan niet in de weg staan. Uitvoerbaarheid van een plan in het kader van soortbescherming betekent dat, als er sprake kan zijn van het schaden van beschermde soorten (en dus overtredingen), gemotiveerd moet worden dat een natuurtoestemming door de provincie verleend zal worden. Hoe meer onderzoek er is uitgevoerd (quickscan aangevuld met nader soortgericht onderzoek), hoe beter dit gemotiveerd kan worden. Het duidelijkst is dit wanneer de natuurtoestemming (onthefing) is verleend.
- Bij gebiedsbescherming (Natura 2000 en stikstof) is er voor plannen een specifiek kader aanwezig in de Wnb. Dat is zo omdat er een andere toetsing is dan bij projecten en vergunningen.
 - Een plan mag pas worden vastgesteld als zeker is dat het plan geen significant negatieve gevolgen heeft voor Natura 2000-gebieden of de natuurlijke kenmerken niet zal aantasten van deze gebieden (door stikstof, geluid, trilling, licht, wateronttrekking, oppervlakteverlies, enzovoort). Dit staat los van de vraag of er een natuurtoestemming (vergunning Wnb) nodig is.
 - Bij een plan moet niet alleen het concrete voornemen beschouwd worden, maar ook wat het plan allemaal mogelijk kan maken (maximale planinvulling, vooral relevant bij stikstof).
 - Salderen met het feitelijke gebruik dat op dit moment plaatsvindt en volgens het huidige bestemmingsplan is toegestaan (dus een met een natuurvergunning of toestemming ten tijde van aanwijzing van Natura 2000-gebied)
- Bij houtopstanden is er voor plannen geen specifiek kader aanwezig in de Wnb. Hierdoor moet er ook naar de juridische uitvoerbaarheid worden gekeken in relatie tot het verkrijgen van een ontheffing (onthefing houtopstanden) mocht dat nodig zijn.

Bij plannen komt er mogelijk een globalere toetsing

- Er komt waarschijnlijk een globalere Natura 2000-toets (stikstof). Hierbij mag er van een representatievere, realistische invulling worden uitgegaan in plaats van de theoretische maximale planinvulling. Jurisprudentie onder de Omgevingswet zal dit moeten uitwijzen.
- De bepaling over de uitvoerbaarheid uit het Besluit ruimtelijke ordening komt onder de Omgevingswet niet terug. De gemeente hoeft niet meer aannemelijk te maken dat een toegedeelde functie er ook zal komen. Hierdoor lijkt bij een plan ook niet meer gemotiveerd te hoeven worden of er een natuurtoestemming door de provincie zal worden verleend. Wel zal er onderzoek moeten plaatsvinden naar beschermde soorten. Maar hoe uitgebreid dit dan moet zijn en hoe ver de motivatie in een plan moet gaan, is onduidelijk. Jurisprudentie zal dit moeten uitwijzen.

Nieuw hulpmiddel: De Beschermde Soorten Indicator (BeSI)

De verplichte aanhaking is verdwenen. Hierdoor is het voortraject en de informatievoorziening belangrijker geworden. Om initiatiefnemers beter van informatie te voorzien op het gebied van beschermde planten en dieren hebben de provincies in samenwerking met BIJ12 de Beschermde Soorten Indicator (BeSI) ontwikkeld. Deze kunt u bekijken via: [Beschermde SoortenIndicator \(BeSI\) - BIJ12](#).

Vragen over natuur na het doorlopen van de BeSI

Na het doorlopen van de BeSI wordt verwezen naar de gemeente. We verwachten dus dat er veel contact wordt opgenomen met gemeenten over beschermde soorten in relatie tot de activiteiten die een initiatiefnemer wil aanvragen. Deze vragen kunnen naar ODR worden doorgezet.

Wat kan de Besi?

De BeSI is verwerkt in de vergunningcheck. Dit hulpmiddel geeft aan bij welke activiteiten en werkzaamheden er schade aangebracht kan worden aan bepaalde beschermde plant- en diersoorten. De BeSI geeft dus aan of er mogelijk een natuurtoestemming nodig is. Daarnaast is de BeSI bedoeld voor kleine ingrepen waarbij nu bijna nooit rekening gehouden wordt met deze soorten. De BeSI geeft alleen indicaties en signalen, maar niet de zekerheid of er overtredingen plaatsvinden. Om dat te kunnen bepalen is er ecologisch onderzoek nodig. Na het doorlopen van de BeSI wordt altijd aangegeven dat er contact met de gemeente moet worden opgenomen.

Samenwerking tussen de gemeente, Omgevingsdienst Rivierenland en provincie Gelderland

De provincie, de gemeente en de Omgevingsdienst Rivierenland (ODR) hebben allemaal een andere verantwoordelijkheid als het gaat om de natuurbescherming.

De provincie Gelderland is verantwoordelijk voor:

- De uitvoering van de Omgevingswet op het gebied van natuurbescherming waaronder het verlenen van natuurtoestemmingen en het toezicht en de handhaving daarop.

De gemeente is verantwoordelijk voor:

- De leefomgeving (waaronder natuur) en is het eerste aanspreekpunt voor de inwoners en ondernemers. Ook vragen over natuur en natuurbescherming komen als eerst bij de gemeente terecht.
- Het (natuur)beleid, gemeentelijke plannen en het omgevingsplan. Ook gaat de gemeente zij over de integrale belangenafweging hierbij.

ODR is verantwoordelijk voor:

- Het verlenen van omgevingsvergunningen en de toezicht en handhaving in opdracht van de gemeenten.
- Het ondersteunen van gemeenten bij beleid en gemeentelijke plannen.

De Omgevingswet moet ervoor zorgen dat inwoners of ondernemers die iets willen doen of veranderen aan hun leefomgeving, zich goed kunnen voorbereiden. Initiatiefnemers krijgen meer verantwoordelijkheid. Zo zijn zij zelf verantwoordelijk voor het aanvragen van natuurtoestemmingen en het laten onderzoeken of dat nodig is. De gemeenten, Omgevingsdienst en provincie moeten daarom vooral voor goede, integrale informatie zorgen, zodat initiatiefnemers sneller en beter weten wat er nodig is om ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk te maken en daarbij rekening houden met de natuurregels. Het voortraject is daardoor belangrijker geworden. In het voortraject (via vergunningscheck en BeSI, website van overheden, intake-tafel of omgevingstafel) moet de informatie makkelijk te vinden of te verkrijgen zijn zodat de vergunningsfase of planfase sneller doorlopen kan worden. Tijdens de uitvoering zal dan nog wel gecontroleerd moeten worden of activiteiten volgens de natuurregels worden uitgevoerd. De gemeenten, Omgevingsdienst en provincie moeten er daarom samen voor zorgen dat initiatiefnemers goed geïnformeerd zijn. Alleen dan kan de initiatiefnemer verantwoordelijkheid nemen.

Het is nog niet duidelijk hoe de provincie, de gemeenten in Rivierenland en ODR dit zien en voor elkaar gaan krijgen. Willen gemeenten bij natuur gerelateerde vragen en aspecten vooral doorverwijzen naar de provincie? Of willen gemeenten hun eigen ecologen of ecologen van ODR mee laten denken en laten adviseren (hoog serviceniveau), waardoor er makkelijkere afstemming mogelijk is met de provincie? Deze thema's komen aan bod tijdens de kennissessie 'Natuur in de Omgevingswet', die georganiseerd wordt in 2024. De provincie roept de gemeenten op om alvast na te denken over hoe zij hun rol in het kader van natuurbescherming zien en hoe de provincie kan helpen om deze rol goed in te vullen.

Vragen?

Heeft u vragen? Onze collega's van cluster natuur beantwoorden deze graag. U kunt hen bereiken via het algemene telefoonnummer: 0344 579 314

